

Asia: VN/2801/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

Jos halutaan korostaa jätteiden lajitteluvollisuutta erilliskeräysvelvollisuuden lisäksi, asiasta on hyvä säätää valtakunnallisesti lain tasolla. On kuitenkin hyvä huomata, että lajitteluvollisuuden noudattamisen todentaminen on käytännössä mahdotonta.

Jätteiden lajitteluun veloitetaan useissa kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä. Määräystä kuitenkin sovelletaan vain jätelain 32 §:n ja 33 §:n mukaan kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluviin jätteisiin ja kunnan toissijaiselle jätehuoltovastuulle kuuluviin jätehuoltopalveluihin. Esimerkiksi Kuntaliitto on laatinut oppaan jätehuoltomääräysten laatimisesta, jossa kyseinen määräys on mukana (<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2151-jatehuoltomaaraysten-laitminen>). Jätehuoltomääräysten antaminen ei myöskään ole kunnalle pakollista, ja kunta voi päättää määräysten sisällöstä oman harkintansa mukaan.

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energijätteenä

-

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

Luonnoksessa ehdotettu kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus on merkittävä parannus nykytilanteeseen. On tärkeää, että kiinteistön asukkaat tai muut käyttäjät saavat ajantasaisen tiedon lajitteluohjeistuksesta keräyspaikalla sekä ylipäänsä kiinteistön lajittelu- ja keräysjärjestelyistä. Myös lajittelun kustannusvaikutuksista kiinteistön jätehuollon kustannuksiin on hyvä antaa tietoa. Asian nostaminen lain tasolle toivottavasti tehostaa toteutusta.

Tiedottamisveloitteeseen on jo tartuttu monissa kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä, kuten Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan antamissa Jätehuoltomääräyksissä Lounais-Suomessa ja Kuntaliiton jätehuoltomääräysten laatimisoppaassa (<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2151-jatehuoltomaaraysten-laatiminen>). Niissä asia on muotoiltu tätä ehdotusta suppeammin: ”Kiinteistön haltijan on tiedotettava kiinteistön asukkaille ja kiinteistöllä työskenteleville näiden jätehuoltomääräysten mukaisista jätehuollon lajittelu-, keräys- ja kuljetusjärjestelyistä sekä seurattava jätehuollon toteutumista kiinteistöllä.” Jätehuoltomääräysten antaminen ei kuitenkaan ole kunnalle pakollista, ja kunta voi päättää määräysten sisällöstä oman harkintansa mukaan.

Myös tiedotus lajittelun vaikutuksista jätehuollon kustannuksiin saattaa motivoida kiinteistön asukkaita ja muita käyttäjiä lajittelemaan jätteensä paremmin. Erityisesti taloyhtiöissä sekä hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan kiinteistöillä lajittelumotivaatiota saattaa heikentää jätehuollon järjestämisen kollektiivinen luonne ja kiinteistön jätehuoltokustannusten jakautuminen monen jätteen tuottajan kesken. Tällöin yksittäiset jätteen tuottajat eivät koe hyötyvänsä taloudellisesti omien jätteidensä huolellisesta lajittelusta.

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

Erityisesti jätehuoltopalveluiden tarjoajalle ehdotettu neuvontavelvollisuus on kannatettava ehdotus. Toki on huomioitava, että jätehuollon palveluita tarjoavien joukko on moninainen ja niillä on erilaiset valmiudet neuvonnan toteuttamiseen. Lisäksi neuvontavelvollisuuden toteutumisen todentaminen ja valvominen lienee jotakuinkin mahdotonta.

Tällä hetkellä kunnalla on velvollisuus antaa jäteneuvontaa 32 §:n mukaan kunnalle kuuluvaan jätteeseen ja sen jätehuoltoon liittyen. Toiminta rahoitetaan 78 §:n mukaisella kunnan jätemaksulla. Sen sijaan muulle kuin 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvälle jätteelle ei ole olemassa kattavaa neuvontaa tarjoavaa tahoja. Muun neuvonnan puuttuessa kunnat ja kuntien jäteyhtiöt joutuvat tosiasiaassa neuvomaan myös muita kuin kunnan jätehuollon asiakkaita, jolloin kustannukset päätyvät kunnan jätemaksuilla katettavaksi. Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan alueen kunnallisen jäteyhtiön, Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n asiakaspalveluun tulee erityisesti pienistä yrityksistä tällaisia yhteydenottoja lähes päivittäin.

Myös yleiset laatuvaatimukset jätehuoltopalveluille ja kieltä tarjota lain- ja määräysten vastaisia jätehuoltopalveluita saattavat parantaa erilliskeräyksen toteutumista.

22 §. Valtion viranomaiset

-

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

On kuluttajien kannalta hyvä, että myyntipisteissä SER-jätteen vastaanottopaikat on merkitty selkeästi ja vastaanottomahdollisuudesta tiedotetaan aktiivisesti. Samoin on etusijajärjestyksen mukaista antaa kuluttajalle tietoa tuotteen uudelleenkäyttö- ja korjausmahdollisuuksista.

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

Lajittelun velvoittavuus ja ohjaava jätetaksa vaativat rinnalleen aktiivisen tiedotuksen ja viestinnän ilmenee Ruotsissa tehdystä pientalojen ohjaavaa jätetaksa koskevasta selvityksestä (Avfall Sverige: 2020:28/Miljöstyrande avfallstaxor - Användning, effekt och goda exempel). Selvityksen mukaan parhaat tulokset saavutetaan, kun tietyn jätteen (selvityksessä biojätteen) keräys on pakollista ja kunta tekee aktiivista tiedotus- ja viestintätöitä. Pelkällä lajittelupakolla tai taloudellisella ohjauksella ei saatu aikaan yhtä hyvää erilliskerätyn jätteen saantoa.

Jäteneuvonta rahoitetaan 78 §:n mukaisella kunnan jätemaksulla, ja siitä aiheutuvat kustannukset voidaan periä 78.4 §:n mukaisena erillisenä perusmaksuna. Herättää kysymyksiä, miten asetuksessa määriteltäisiin, mikä on riittävä rahoitus neuvontaan ja tiedotukseen ja miten se laskettaisiin. Käytetty rahamäärä ei välttämättä kerro toiminnan vaikuttavuudesta, ja samoihin tuloksiin voidaan päästä monenlaisilla panostuksilla. Lisäksi kuntien lähtökohdat jäteneuvonnan ja tiedotuksen järjestämiseen ovat hyvin erilaiset. Kuntien erilaisuus aiheuttaa myös sen, että jos laissa määrätään kohdentamaan jäteneuvonta ja tiedotus erityisesti tiettyihin asioihin, se saattaa olla pois muusta paikallisesti tärkeästä neuvonnan aiheesta.

Lisäksi tulee huomioida, että jos neuvontaan tarvitaan enemmän rahaa, se saattaa aiheuttaa korotuspainetta kunnan jätemaksuun. Jätetaksan hyväksyy kunnan jätehuoltoviranomainen, joka on kuntalaissa tarkoitettu toimielin.

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

-

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

-

122 §. Tiedonsaantioikeus

-

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Tällä hetkellä millään taholla ei ole kattavaa tietoa, missä erilliskerättävää hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätettä syntyy. Tehokkaan ja suunnitelmallisen valvonnan järjestäminen on tällöin vaikeaa.

Voimaantulosäännös

-

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

-

Muuta huomiotavaa

Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen

-

Salmelainen Leena
Turun kaupunki

Rinne Pirjo
Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta - valvontajohtaja Leena Salmelainen